

LEVENDE KEGELSLAKKEN (*CONUS* SPP.) ZIJN ALTIJD GEVAARLIJK!

A.C. van Bruggen

Live cones (*Conus* spp.) are always dangerous!

Attention is drawn to an article in a South African tourist magazine (Marais, 2004) on the danger of handling live cones. Two recent deaths are reported due to *Conus geographus*, while a third case barely recovered.

In een recente aflevering van een Zuid-Afrikaans toeristisch tijdschrift wordt in een met schitterende kleurenfoto's geïllustreerd artikel weer eens de aandacht gevraagd voor het gevaar van hanteren van levende kegelslakken (Marais, 2004). Bij malacologen is uiteraard bekend dat de hele familie een eigenaardige radula heeft, die in staat is gifpijlen in de vorm van afzonderlijke tanden af te schieten om zodoende wormen, vissen, etc. te vangen. Omdat tegenwoordig veel verzamelaars duiken in tropische wateren en het verkrijgen van de begeerde kegelslakken dan vanzelfsprekend voorop staat, heeft het zin hier even bij stil te staan.

Van de totaal zo'n 600 soorten kegelslakken zijn er wellicht niet meer dan 20 gevaarlijk voor de mens. De gevaarlijkste zijn *Conus geographus*, *C. striatus*, *C. tulipa* en *C. textile*. Alle vier komen langs de oostkust van zuidelijk Afrika voor. Met uitzondering van de laatste zijn dat soorten die vissen vangen en gekenmerkt zijn door een grote mondopening. De volgende drie gevallen van beten door kegelslakken worden gerapporteerd. De eerste betrof een scubaduiker die een kleine *Conus geographus* opgeborgen had in zijn verzamelzakje dat op borsthoogte vast zat aan zijn duikharnas. Bij het opstijgen voelde hij een prik in de borst en het bleek dat de slak hem door zakje en T-shirt heen gestoken had. Op weg naar huis begon hij zich al beroerd te voelen en 's nachts was hij er erg aan toe. De volgende dag was hij nog erg zwak maar op den duur is hij er overheen gekomen. De volgende twee gevallen tonen aan dat deze man van geluk mocht spreken . . .

Een andere duiker stopte een levende *Conus geographus* in de mouw van zijn duikerpak [sic!] en werd onmiddellijk gestoken. Hij kon de wal nog bereiken en vertellen wat hem overkomen was, maar hij overleed kort daarna. Het laatste geval betreft een toerist die een levend exemplaar van dezelfde soort in de hand nam waardoor hij in de handpalm gestoken werd. Een dof gevoel van verdoving werd direct opgemerkt, maar er was geen sprake van pijn bij het verloop van de vergiftiging. Tien minuten later werden zijn lippen stijf en na 20 minuten kreeg hij last van gezichtsstoornis. Na een half uur waren zijn benen verlamd en na een uur geraakte hij in coma. De dood trad in vijf uur na het incident.

Uiteraard speelt de hoeveelheid opgenomen gif een grote rol in dit proces plus de conditie van het slachtoffer; kinderen gaan aan kleinere hoeveelheden gif te gronde dan volwassenen – de man die het overleefde was door een klein exemplaar gestoken. Hierbij dient opgemerkt te worden dat er geen tegengif voor conus-

beten/steken bestaat, zodat de behandeling uitsluitend symptomatisch moet zijn. Als tijdig ingegrepen wordt en men overleeft de eerste dag dan kan een volledig herstel volgen. De kracht waarmee de gifpijlen afgeschoten worden dient niet onderschat te worden zodat ook dikke handschoenen geen waarborg voor veiligheid zijn. In het desbetreffende artikel wordt zelfs vermeld dat in een aquarium door *Conus striatus* afgevuurde pijlen enige mm doordrongen in (poreuze) doorluchtungssteentjes. Bovendien zijn de levende slakken zeer beweeglijk zodat men ze in principe op geen enkele manier veilig vast kan houden, ook niet bij de top. Op blote voeten over een rif lopen is natuurlijk sowieso niet aan te raden. Het gif van kegelslakken (conotoxinen) doet denken aan dat van bepaalde typen slangen (neurotoxinen, d.w.z. gifstoffen die het zenuwstelsel aantasten); de vergiftigingsverschijnselen lijken op die van het Zuid-Amerikaanse pijlgif curare.

Wat moet men doen in geval van een (gevaarlijke) conusbeet? Als men de soort kent (!), dan kan het ook om een ongevaarlijke gaan – toch maar oppassen. In de praktijk blijkt alleen ziekenhuisopname na snelle medische noodbehandeling in ernstige gevallen de enige kans tot overleving te zijn. Duikers in de tropen moeten weten dat veel rifbewoners ondanks hun attractieve uiterlijk heel gevaarlijk kunnen zijn [o.a. de zo schitterend gecamoufleerde Indo-Pacifische steenvis: *Synanceja verrucosa*, maar ook de fraaie en beruchte blauwringoctopus (genus *Hapalochlaena*) in tropisch Australië] – een voorzichtige benadering van deze potentieel dodelijke dieren is altijd op zijn plaats. Kijken, kijken, maar niet kopen . . .

Literatuur

MARAIS, A. & J., 2004. Killer shells. — Getaway 16 (2), May 2004: 84-87.

Conus geographus, een dodelijke schoonheid. (Naar Röckel et al., 1995)

Adres van de auteur:
Nationaal Natuurhistorisch Museum
Postbus 9517
2300 RA Leiden
E-mail 1: bruggen@naturalis.nnm.nl
E-mail 2: acvanbruggen@hetnet.nl